

การพัฒนากฎหมายเพื่อการบริหารจัดการอุทยานธรณีของประเทศไทย

The Development of The Law for Management The Geopark of Thailand

จิตาพร พิศลยบุตร โต๊ะวิเศษกุล (Chitaporn Pisolyabutra Tovisetkul)¹

จรัล เล็งวิทยา (Jarul Lengvittaya)²

ธนกฤต วรรณชชากุล (Thanakrit Vorathanatchakul)³

สรารุท เบญจกุล (Sarawut Benjaku)⁴

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรนิเทศศาสตรคดีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

PhD Candidate, Doctor of Law, Ramkhamhaeng University

²รองศาสตราจารย์, ³ดร., ⁴นาย, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Assoc. Prof., Dr., Mr., Dissertation Advisor

E-mail: jeabchitaporn@gmail.com

Received: 21 February 2021

Revised: 9 March 2021

Accepted: 11 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา ปัญหา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในพื้นที่อุทยานธรณี ร่างกฎหมายให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 27 คน การสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ

ผลการวิจัยพบสภาพปัญหาว่า แม้มีกฎหมายทั่วไปหลายฉบับ ที่นำมาปรับใช้กับการบริหารจัดการอุทยานธรณี แต่ไม่ครอบคลุมถึงพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เพราะพื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการอุทยานธรณีในพื้นที่อุทยานแห่งชาติไว้โดยเฉพาะ จึงพบสภาพปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน ในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ปัญหาการ

จิตาพร พิศลยบุตร โตะวิเศษกุล จรัส เล้งวิทยา ธนภฤต วรณัชชากุล และสราวุธ เบญจกุล

ไม่ได้กำหนดขอบเขตการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณี เป็นแหล่ง (Site) ให้ชัดเจน แตกต่างจากพื้นที่โดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ ทำให้ต้องนำหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในเขตอุทยานแห่งชาติมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีอย่างไม่เหมาะสม ปัญหาไม่มีการกำหนดการจัดทำนโยบาย และแผนบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้โดยเฉพาะ ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้าง และคุณสมบัติของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ไม่มีผู้แทนจากหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการทางธรณีวิทยามีส่วนร่วมการบริหารจัดการ ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ งบประมาณ และการจัดสรรรายได้ ในการบำรุงรักษาพื้นที่อุทยานธรณี ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อุทยานธรณี และปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการใช้มาตรการทางกฎหมาย มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบว่า การพัฒนากฎหมายเพื่อบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องมีการบูรณาการ การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางธรณีวิทยา การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย แผนการบริหารจัดการ การดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องมีกฎหมายรองรับ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการได้ถูกต้อง และต้องนำหลักพื้นฐานทางกฎหมายมาเชื่อมโยงด้วย ได้แก่ หลักการว่าด้วยมรดกของมวลมนุษยชาติ หลักการกระทำเพื่อป้องกันหลักอำนาจอธิปไตยและหน้าที่ของรัฐในการรักษาสิ่งแวดล้อม หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักการบริหารจัดการทรัพยากรร่วม บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบชุมชนมีส่วนร่วม และหลักความชอบด้วยกฎหมาย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะ แนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อบริหารจัดการอุทยานธรณีของประเทศไทย โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการอุทยานธรณี ให้คงอยู่ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ในประเด็นเกี่ยวกับ บทบัญญัตินิยามความหมายของอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ องค์ประกอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ การคุ้มครอง บำรุง ดูแล รักษา การบริหารจัดการอุทยานธรณี รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน อำนาจหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่ การกำหนดเกี่ยวกับรายได้เพื่อการบำรุงรักษา และการกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

คำสำคัญ: อุทยานธรณี, มรดกทางธรณีวิทยา, การบริหารจัดการ

Abstract

In this dissertation, the researcher's objectives are to study the problems, concepts, and theories related to the management of the geoparks located in the national parks; compare the laws of Thailand and foreign countries concerning the management of geoparks; and draft the law to be appropriate with the management of the geoparks located in the national parks.

The qualitative research approach was employed. The data were collected using documentary research, in-depth interviews with twenty-seven subjects; and focus group discussions with ten subjects. Data were analyzed using the techniques of content and comparative analysis.

Findings show the conditions of the problems as follows. Although many general laws are applied for the management of geoparks, they do not cover the geoparks located in the national parks. These areas are under the National Park Act, B.E. 2562 (2019). This Act does not stipulate specific provisions concerning the management of the geoparks located in the national parks. Therefore, problems occur in the following manner. Lack of clarity in the authority of the different agencies in the management of the geoparks located in the national parks is found. The scope of the management of the geoparks as a site is not clearly stipulated to be different from the management of the ordinary areas of the national parks. Then, general provisions applicable to the national parks are used inappropriately in the management of the geoparks. Specific policies and plans for the management of the geoparks located in the national parks are not stipulated. Problems are in the structure and qualifications of the National Park Committee. No representatives from agencies who have knowledge and expertise in the management of geoparks participate in the management of the geoparks located in the national parks. There is a problem with the public participation in the management of the geoparks located in the national parks. Income collection, budget, and income allocation in the maintenance of the geoparks also pose problems. A problem is also in the utilization of the geoparks. The authority of government officials in using legal measures as a tool for the management poses a problem as well.

The researcher has the following findings. The development of the law for the management of the geoparks located in the national parks must be integrated and collaborated with the agencies. Those who have expertise in geology must be depended on. Public participation is needed to formulate policies and management plans. The operations of officials must be in accordance with the law so the operations are accurate. Basic legal principles must be applied such as the principle of the common heritage of

mankind, the principle of prevention, the principle of sovereignty and the government's duties in maintaining the environment, the principle of sustainable development, the theory of public participation, the principle of common-pool resource management, natural resource management with community participation, and the principle of legality.

The researcher has the following recommendations for the development of the law for the management of geoparks in Thailand. The National Park Act, B.E. 2562 (2019) should be amended to stipulate provisions related to the management of the geoparks located in the national parks. This will be an important instrument in the management of the geoparks in order to ensure they can be utilized in a sustainable manner. The issues to be amended involve the definition of the geoparks located in the national parks; the components of the National Park Committee; protection and maintenance; the management of the geoparks; public participation; authorities of government officials; determination of income for maintenance; and the stipulation of the utilization of the geoparks located in the national parks.

Keywords: Geopark, Geoheritage, Management

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการดำเนินการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นมรดกทางธรณีวิทยาในรูปแบบของอุทยานธรณี มีการประกาศจัดตั้งอุทยานธรณีระดับประเทศขึ้นจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานธรณีสตูล จังหวัดสตูล และอุทยานธรณีโคราช มหานครแห่งบรรพชีวิน จังหวัดนครราชสีมา (อุทยานธรณีโคราช, 2560, หน้า 106) ส่วนในระดับท้องถิ่น มีการจัดตั้งอุทยานธรณีระดับจังหวัด จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ อุทยานธรณีผาชัน-สามพันโบก จังหวัดอุบลราชธานี อุทยานธรณีไม้กลายเป็นหินตาก จังหวัดตาก อุทยานธรณีขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และอุทยานธรณีเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ ในปัจจุบันอุทยานธรณีสตูลได้รับการรับรองขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก (UNESCO) เป็นอุทยานธรณีระดับโลก เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2561 ใช้ชื่อว่า “อุทยานธรณีโลกสตูล” (Satun Global Geopark)

การกำหนดพื้นที่อุทยานธรณี เป็นรูปแบบหนึ่งของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญและมีประโยชน์ เนื่องจากในพื้นที่อุทยานธรณีมีแหล่งอนุรักษ์ทางธรณีวิทยา (Geosites) อันเป็นมรดกทางธรณีวิทยา (Geoheritage) ให้ศึกษาเรียนรู้ ธรณีวิทยาเป็นพื้นฐานของกระบวนการทางนิเวศวิทยา (Ecosystem) และเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางธรณีวิทยาทำให้รู้จักความเป็นมาของโลก เป็นเครื่องมือเรียนรู้ เชื่อมต่อเข้ากับประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบอายุ (Date) ความเป็นมาในด้านของประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา การพัฒนาของมนุษยชาติในช่วงเวลาต่างๆ ให้ทราบถึงความหลากหลาย (Diversity) ของแร่ หิน และซากดึกดำบรรพ์ รูปแบบการเกิดของหิน (Petrogenetic

Features) ซึ่งให้เห็นถึงแหล่งกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงของแร่ หิน และซากดึกดำบรรพ์ รวมทั้งลักษณะภูมิประเทศ (Land Forms) คุณสมบัติทางธรณีวิทยา (Geomorphological Features) กระบวนการทางธรณีวิทยา การก่อตัวของชั้นดิน การเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก การเกิดแผ่นดินไหว สึนามิ ลม ฝน สภาพภูมิอากาศ ในอดีต การเกิดการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของโลก (Climate Change) อันก่อให้เกิดผลกระทบในอดีตและปัจจุบัน (M Brocx & V Semeniuk, 2007, pp. 53-87) นอกจากนั้นกระบวนการทางธรณีวิทยา ทำให้เกิดสภาพธรรมชาติบนพื้นโลก มีภูมิทัศน์ความสวยงามแตกต่างกัน เช่น เกาะแก่ง ทะเลสาบ หนองบึง ภูเขา ถ้ำ น้ำตก หาดทราย หาดหิน แหล่งซากดึกดำบรรพ์ และธรณีสัณฐานที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น ทำให้ผู้คนสนใจอยากมาเที่ยวชม เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาซึ่งเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่เมื่อถูกทำลายลงแล้วจะไม่สามารถฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ (กองธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี, 2544 หน้า 383) อย่างไรก็ตามแม้มรดกทางธรณีวิทยาควรต้องมีการคุ้มครองอนุรักษ์ แต่การคุ้มครองอนุรักษ์ไม่ใช่การเก็บรักษาจนไม่เกิดประโยชน์ใด การดำรงชีพของมนุษย์ก็มีความสำคัญ ดังนั้น ควรนำทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นมรดกทางธรณีวิทยาที่มีอยู่เหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น พื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล (Satun Global Geopark) ได้นำมาใช้เป็นแหล่งอนุรักษ์ทางธรณีวิทยา แหล่งเรียนรู้ ศึกษา วิจัย และเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง นำมาปรับใช้กับอุทยานธรณี ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

พื้นที่อุทยานธรณีของประเทศไทยที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วนั้น พบว่ามีพื้นที่อุทยานธรณีบางส่วนได้ครอบคลุมอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ เช่น อุทยานธรณีผาชัน-สามพันโบก จังหวัดอุบลราชธานี มีบางส่วนของพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม และอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ อุทยานธรณีไม้กลายเป็นหินตาก จังหวัดตาก มีบางส่วนของพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสอยมาลัย อุทยานธรณีโลกสตูล จังหวัดสตูล มีบางส่วนของพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา อุทยานแห่งชาติตะรุเตา อยู่ในความดูแลบริหารจัดการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพรรณพืช ภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการในพื้นที่อุทยานธรณีของประเทศไทยที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในพื้นที่อุทยานธรณี
3. เพื่อร่างกฎหมาย ให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีของประเทศไทยที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ
4. เพื่อประเมินร่างกฎหมาย ให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)

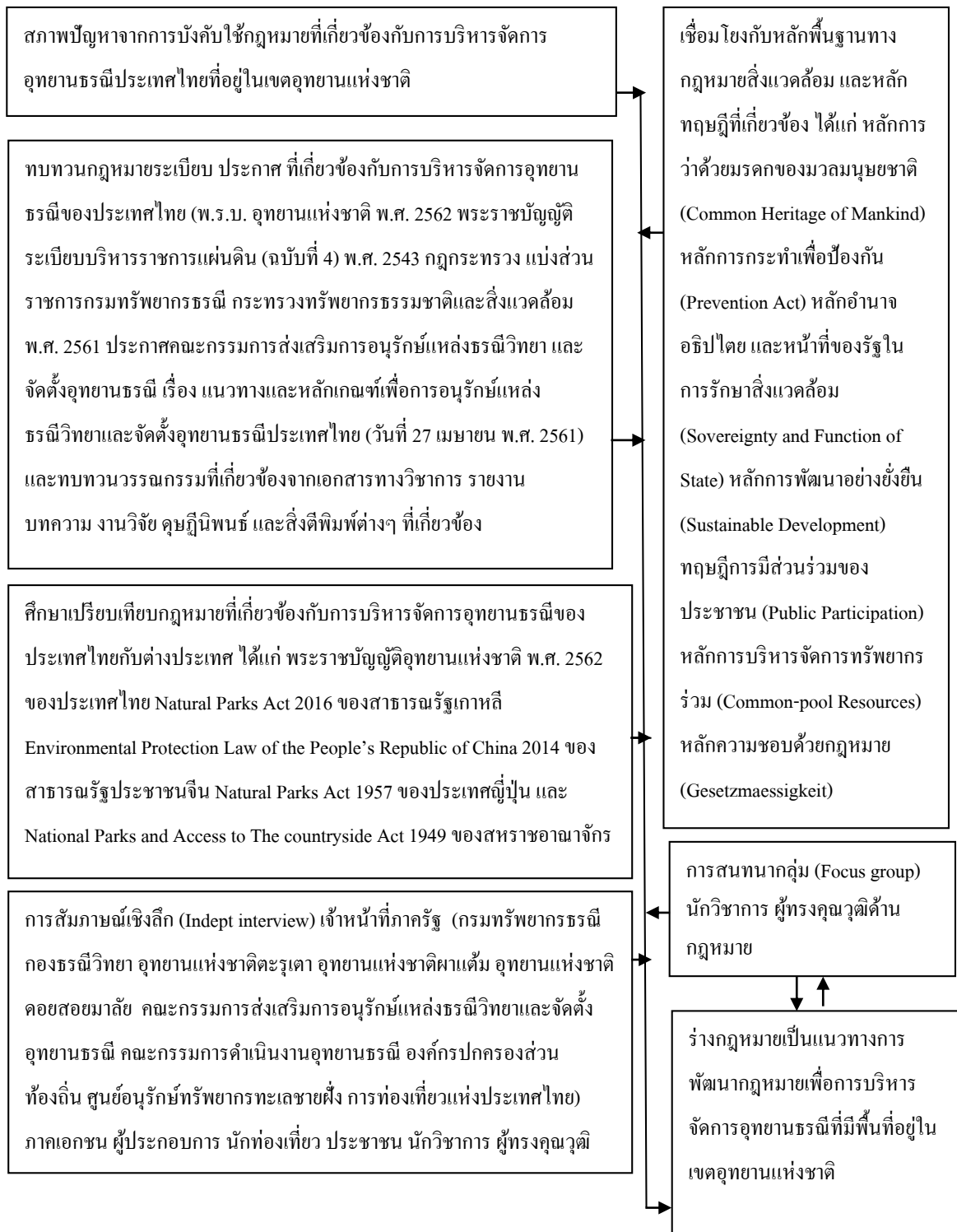
การไม่มีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติกำหนดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีไว้โดยเฉพาะ และพื้นที่อุทยานธรณีบางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ภายใต้อำนาจรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำให้ในทางปฏิบัติไม่สามารถใช้อำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีในเขตอุทยานแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของกรมทรัพยากรธรณีกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชให้เหมาะสม สามารถปฏิบัติได้โดยชอบด้วยกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม จึงควรศึกษาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปบังคับใช้กับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) มีขอบเขตการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุทยานธรณี กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีโดยเฉพาะอุทยานธรณีที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และสหราชอาณาจักร พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีของประเทศไทยที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และศึกษาร่างกฎหมายให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ประเมินร่างกฎหมายโดยศึกษาเก็บข้อมูลด้วยการจัดการประชุมแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ร่างกฎหมายเหมาะสมกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่มีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนากฎหมายเพื่อการบริหารจัดการอุทยานธรณีของประเทศไทย” ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อการบริหารจัดการอุทยานธรณีของประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่า อุทยานธรณี (Geopark) เป็นพื้นที่ที่มีสภาพทางธรรมชาติทางธรณีวิทยาอันเป็นแหล่งอนุรักษ์ทางธรณีวิทยา หรือมีคุณค่าทางวิชาการด้านธรณีวิทยา รวมถึงคุณค่าทางโบราณคดี หรือนิเวศวิทยา หรือวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่นั้น เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ หรือท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา หรือนันทนาการของประชาชน แม้มีกฎหมายทั่วไปหลายฉบับที่นำมาปรับใช้กับการบริหารจัดการอุทยานธรณีก็ตาม แต่ไม่ครอบคลุมถึงพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ด้วยพื้นที่อุทยานธรณื่อดังกล่าวอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับเรื่องของการบริหารจัดการอุทยานธรณีไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 จึงพบประเด็นปัญหา 8 ประการดังนี้

ประการแรก ปัญหาอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ตามกฎกระทรวง เรื่อง การแบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2561 ในข้อ 2 และข้อ 11 (1)-(5) กำหนดให้เป็นภารกิจของกรมทรัพยากรธรณี (ส่วนอนุรักษ์มรดกและอุทยานธรณี กองธรณีวิทยา) ในการบริหารจัดการอุทยานธรณีของประเทศไทย แต่ด้วยพื้นที่อุทยานธรณีมีบางส่วนครอบคลุมอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ทำให้การบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติต้องถูกจำกัดให้อยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเท่านั้น ส่งผลทำให้กรมทรัพยากรธรณีไม่อาจเข้าไปบริหารจัดการตามภารกิจได้โดยตรง คงทำได้เพียงอาศัยความร่วมมือจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเท่านั้น ซึ่งทำให้ไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการบริหารจัดการอุทยานธรณีนั้นได้อย่างยั่งยืน

ประการที่สอง ปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ไม่ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานธรณี เป็นแหล่ง (Site) ให้ชัดเจน แตกต่างจากพื้นที่โดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ ทำให้ต้องนำหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในเขตอุทยานแห่งชาติมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีอย่างไม่เหมาะสม ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มิได้กำหนดนิยามศัพท์พื้นที่อุทยานธรณีเป็นแหล่ง (Site) ที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติไว้ให้ชัดเจน ทำให้ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารจัดการอุทยานธรณีไว้โดยเฉพาะ ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องนำหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ในเขตอุทยานแห่งชาติมาใช้ในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ทั้งที่พื้นที่อุทยานธรณีมีแหล่งทางธรณีวิทยา มีลักษณะทางภูมิศาสตร์แตกต่างกันออกไป มีลักษณะการบริหารจัดการที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ ส่งผลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ไม่ทราบขอบเขตในการดำเนินการคุ้มครองบำรุงดูแลรักษาและการบริหารจัดการที่สอดคล้องเหมาะสม (พงษ์ศิริ จิตบาน และพรชัย เลื่อนฉวี, 2560, หน้า 134-151)

ประการที่สาม ปัญหาไม่มีการกำหนดการจัดทำนโยบาย และแผนบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้โดยเฉพาะ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 16 (1) ไม่ได้กำหนดถึงการกำหนดนโยบาย การจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้โดยเฉพาะ การบริหารจัดการอุทยานธรณีพื้นที่ที่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติโดยทั่วไปนั้น มีการกำหนดนโยบาย และแผนบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานธรณี หรือกรมทรัพยากรธรณี แต่่นโยบาย และแผนบริหารจัดการดังกล่าว ไม่สามารถนำมาใช้กับพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติได้โดยตรง ด้วยพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติต้องอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีนโยบายและแผนบริหารจัดการพื้นที่โดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ ส่งผลให้ไม่สามารถบริหารจัดการ กลุ่มอนุรักษ์และรักษา ใช้ประโยชน์อุทยานธรณีได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน ด้วยลักษณะพื้นที่อุทยานธรณีแตกต่างจากพื้นที่โดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่าง รูปแบบของการท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยานั้น นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความพึงพอใจในทัศนียภาพ ภูมิทัศน์อันสวยงามโดดเด่นทางธรณีวิทยาแล้ว ยังต้องมีการให้ความรู้ทางธรณีวิทยา ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางธรณีวิทยาแก่นักท่องเที่ยวด้วย (กองอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรธรณี, 2557, หน้า 29-38)

ประการที่สี่ ปัญหาโครงสร้างและคุณสมบัติของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ไม่มีผู้แทนจากหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการทางธรณีวิทยา เป็นองค์ประกอบในคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดให้ผู้แทนของกรมทรัพยากรธรณี ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการเชื่อมโยงประสาน และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการทางธรณีวิทยา เป็นองค์ประกอบในคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ส่งผลให้การกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ขาดประสิทธิภาพ ไม่มีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการทางธรณีวิทยามีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงาน

ประการที่ห้า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แต่ไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้ โดยเฉพาะ ทำให้ประชาชนไม่ได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาใช้ประโยชน์หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อุทยานธรณี เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีขั้นตอนการขออนุญาต มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่ต้องใช้เวลานาน มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าไป

จิตาพร พิศลยบุตร โตะวิเศษกุล จรัส เล็งวิทยา ธนภฤต วรณัชชากุล และสราวุธ เบญจกุล

มีส่วนร่วมของประชาชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ (รณธิ์ สีแก้ว และยุทธ ศรศักดิ์, 2559, หน้า 94-104)

ประการที่หก ปัญหาการจัดเก็บรายได้ งบประมาณ และการจัดสรรรายได้ในการบำรุงรักษาพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 วรรคแรก มาตรา 32 (3) (5) (6) และมาตรา 33 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ งบประมาณ และการจัดสรรรายได้ในการบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ แต่ไม่ได้มีการกำหนดจัดสรรงบประมาณ เพื่อการบำรุงรักษาพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้โดยเฉพาะ ทำให้รายได้ งบประมาณ ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการบำรุงรักษาพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติโดยตรง ส่งผลทำให้อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติขาดการบำรุงรักษาตามภาวะที่เหมาะสมทำให้เกิดความเสียหายและสูญเสียของแหล่งธรณีวิทยา

ประการที่เจ็ด ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดเรื่องการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้โดยเฉพาะ อีกทั้งอุทยานธรณีมีลักษณะการใช้ประโยชน์ ที่แตกต่างจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยทั่วไป หากไม่กำหนดการใช้ประโยชน์ อาจส่งผลกระทบต่ออุทยานธรณี ทำให้เกิดความเสียหาย หรือสูญหาย หรือเป็นอันตรายต่อแหล่งธรณีวิทยา ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนเหมาะสม คนรุ่นหลังไม่มีโอกาสได้ใช้ประโยชน์ต่อไป (ชัยชนา คำชา, 2555, หน้า 30-31)

ประการที่แปด ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตรการทางกฎหมายมาเป็นเครื่องมือใช้บังคับในพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 35 (1) (2) (4) มาตรา 40 วรรคแรก มาตรา 42 วรรคแรก และมาตรา 48 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้โดยเฉพาะอย่างชัดเจน ทำให้เจ้าพนักงานไม่สามารถกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างเหมาะสม ในการใช้มาตรการทางปกครอง มาตรการความรับผิดชอบทางแพ่ง การชดเชยค่าเสียหาย และมาตรการทางอาญาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ไม่ให้ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหาย

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีของไทยและต่างประเทศพบว่า ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับเฉพาะกับอุทยานธรณี พื้นที่อุทยานธรณีอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ใช้กฎหมายของหน่วยงานนั้น (รณธิ์ สีแก้ว และยุทธ ศรศักดิ์, 2559, หน้า 94-104) ส่วนการบริหารจัดการอุทยานธรณี อาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มีการกำหนดหน้าที่ในการบริหารจัดการอุทยานธรณีให้แก่กองธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี ตามกฎกระทรวง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2561 ส่วนพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ใน

เขตอุทยานแห่งชาติอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยพบว่าในแต่ละประเทศ มีความแตกต่างกันตามบริบทของประเทศนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปเปรียบเทียบ กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีของไทยและต่างประเทศได้จากการศึกษาวรรณกรรม จากเอกสารดังนี้

1) การนิยามศัพท์ สาธารณรัฐเกาหลีมีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่แตกต่างจากประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีกฎหมายที่ใช้กับอุทยานธรณีไว้โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติอุทยานธรรมชาติ ค.ศ.2016 (Natural Parks Act 2016) (ซึ่งต่อไปนี้จะใช้คำว่า NP Act 2016) ได้นิยามคำว่า “อุทยานธรรมชาติ” (Natural Parks) ให้หมายถึงอุทยานธรณี (Geoparks) ด้วย และตามมาตรา 2-4-4 ได้นิยามความหมาย “อุทยานธรณี” (Geoparks) หมายถึง พื้นที่อุทยานซึ่งมีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์พื้นพิภพ และมีความโดดเด่นทางทัศนียภาพ ซึ่งจะกำหนดโดยกระทรวงสิ่งแวดล้อม ภายใต้มาตรา 36-3 ในการคุ้มครองอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ เพื่ออุตสาหกรรมด้านการศึกษา อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว และอื่นๆ (Article 2-4-4 “geoparks” means parks which are important in terms of earth science and have outstanding scenery, which are accredited by the Minister of Environment pursuant to Article 36-3 to conserve and utilize them for the education industry, tourism industry, etc) นอกจากนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ระบุให้นำบทบัญญัติมาตรา 1 มาตรา 2 บรรคแรก มาตรา 2 (4-4) มาตรา 36-2 ถึงมาตรา 36-8 มาตรา 80 และมาตรา 86 ของ NP Act 2016 มาบังคับใช้กับอุทยานธรณีสำหรับประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่มีการนิยามความหมายของอุทยานธรณีไว้โดยเฉพาะ แต่กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้นิยามความหมายที่ครอบคลุมถึงอุทยานธรณี โดยอยู่ภายใต้กฎหมายนั้น ดังเช่น พระราชบัญญัติอุทยานธรรมชาติ ค.ศ. 1957 (Natural Parks Act 1957))”(ซึ่งต่อไปนี้จะใช้คำว่า NPA 1957) ของประเทศญี่ปุ่น ในมาตรา 2 (2) นิยามคำว่า “อุทยานแห่งชาติ” หมายถึง พื้นที่ที่มีความสวยงามทางธรรมชาติอย่างมาก แสดงออกถึงรูปแบบทัศนียภาพความสวยงามของประเทศที่กำหนดโดยรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เมื่อพื้นที่อุทยานธรณีเป็นพื้นที่ที่มีความสวยงามทางธรรมชาติอย่างมากแสดงออกถึงทัศนียภาพความสวยงามของประเทศญี่ปุ่น จึงเป็นพื้นที่ที่สอดคล้องกับนิยามของคำว่าอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน มีกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2014 (Environmental Protection Law of the People’s Republic of China 2014))”(ซึ่งต่อไปนี้จะใช้คำว่า EPL RPC 2014) มาตรา 2 นิยามคำว่า “สิ่งแวดล้อม” ให้ครอบคลุมถึง “แหล่งทัศนียภาพที่เป็นจุดสำคัญ” ดังนั้น อุทยานธรณีเป็นแหล่งสภาพธรรมชาติที่เป็นจุดสำคัญ (Scenic Spots) จึงอยู่ในนิยามของ “สิ่งแวดล้อม” ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย

2) คณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานธรณี สาธารณรัฐเกาหลี สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่มีการกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานธรณีไว้โดยเฉพาะ แต่มีการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการอุทยานธรณี การจัดองค์กร และการบริหารจัดการเครือข่ายอุทยานธรณี โดยสาธารณรัฐเกาหลีนั้น แม้ตาม NP Act 2016 ไม่ได้กำหนดในเรื่องขององค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารจัดการอุทยานธรณีไว้ในมาตรา 36-5 กำหนดให้กระทรวงสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการอุทยานธรณี ความร่วมมือระหว่างประเทศ การจัดองค์กรและการบริหารจัดการเครือข่ายอุทยานธรณี และมาตรา 36-3 (3) กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด (The Mayor/ Do Governor) บริหารจัดการโดยออกคำสั่งที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อุทยานธรณี ยกเว้นกรณีที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อม ส่วนสหราชอาณาจักร การบริหารจัดการการดำเนินงานอุทยานธรณีจะจัดตั้งเป็นองค์กร (Organization) โดยเฉพาะพื้นที่อุทยานธรณีแต่ละแห่ง และมีคณะกรรมการเพื่อดูแลแหล่งธรรมชาติ (Countryside Council) มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น องค์กรอุทยานธรณีริเวียร่าของอังกฤษ (The English Riviera Geopark Organization) เป็นองค์กรที่รับผิดชอบประสานและบริหารจัดการอุทยานธรณี English Riviera Global Geopark และมีคณะกรรมการเพื่อดูแลแหล่งธรรมชาติ คือ Torbay Council มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ส่วนสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 10 ของ EPL RPC 2014 กำหนดให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการบริหารคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายใต้สภาแห่งรัฐ ดำเนินการกำกับดูแลอย่างเป็นเอกภาพ และบริหารจัดการงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทั่วประเทศ สำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้น ในหมวดที่ 7 มาตรา 49-54 ของ NPA 1957 กำหนดเกี่ยวกับองค์การบริหารจัดการอุทยานธรรมชาติ (Park Management Organization) ไว้ ส่วนการบริหารจัดการอุทยานธรณี จะมีคณะกรรมการอุทยานธรณีแห่งชาติญี่ปุ่น (The Japan Geopark Committee: JGC) ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร (Specified Nonprofit Organization) ดำเนินการบริหารจัดการออกหลักเกณฑ์ ประกาศต่างๆ บังคับใช้กับอุทยานธรณี คณะกรรมการอุทยานธรณีแห่งชาติญี่ปุ่น ประกอบด้วยนักธรณีวิทยา นักภูมิศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านภัยพิบัติจากธรรมชาติ มีสำนักงานใหญ่อยู่ในองค์กรด้านธรณีวิทยาของประเทศญี่ปุ่น (The Geological Survey of Japan: GSJ) (Abhik Chakraborty, 2015, pp. 351-363)

3) การคุ้มครองบำรุงดูแลรักษา ตาม NP Act 2016 ของสาธารณรัฐเกาหลี กำหนดห้ามมิให้บุคคลกระทำการใดๆ อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุทยานธรณี มาตรา 36-8 สำหรับประเทศญี่ปุ่น NPA 1957 มาตรา 3 วรรคสอง กำหนดให้รัฐและหน่วยงานท้องถิ่น มีมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ทัศนียภาพที่สวยงามของอุทยานธรรมชาติ ความหลากหลายในระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิตในอุทยานธรรมชาติ และในการบริหารจัดการ ต้องมีการจัดทำแผนการจัดการ (Park Plan) การคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ (Protection and Utilization) การกำหนดพื้นที่พิเศษของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ อีกทั้งตามมาตรา 20 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อม ผู้ว่าราชการจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ อาจกำหนดเขตพื้นที่พิเศษภายในขอบเขต (ไม่รวมพื้นที่ทางทะเล) ซึ่งเป็นไปตามแผนการจัดการ (Park Plan) เพื่อวัตถุประสงค์ของการป้องกัน การเก็บ

รักษาทัศนียภาพที่สวยงามของอุทยานที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น กรณีอุทยานธรณีอิซุ เพนินซูล่า (Izu Peninsula Geopark) ซึ่งมีแหล่ง (Site) อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติฟูจิ-ฮาโกเนะ-อิซุ (Fuji-Hakone-Izu National Park) ได้รับการคุ้มครองในการห้ามเคลื่อนย้ายชั้นดิน (Soil Strata) หรือพืช สำหรับสหราชอาณาจักร มีการกำหนดจัดทำแผนเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ ภายใต้การกำกับของหน่วยงาน Natural England โดยมาตรา 9(1) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยอุทยานแห่งชาติและการเข้าถึงพื้นที่ธรรมชาติ ค.ศ. 1949 (National Parks and Access to the countryside Act 1949) (ซึ่งต่อไปนี้จะใช้คำว่า NPAC Act 1949) กำหนดให้การจัดทำแผนการพัฒนาเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ หรือข้อเสนอเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมแผนพัฒนาพื้นที่ทั้งหมด หรือพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของอุทยานแห่งชาติ ให้หน่วยงานหรือผู้มีอำนาจหน้าที่จัดทำแผน ผู้มีสิทธิแก้ไขหรือเพิ่มเติมแผน จะต้องปรึกษากับหน่วยงาน Natural England และทบทวนการพิจารณา ข้อเสนออื่นใดตามข้อเสนอแนะของหน่วยงาน Natural England สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้ในบทบัญญัติ EPL RPC 2014 ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองบำรุงดูแลรักษาอุทยานธรณีไว้โดยเฉพาะ แต่ตามมาตรา 28 -39 ของกฎหมายฉบับนี้ กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาของสิ่งแวดล้อมไว้ ซึ่งตามมาตรา 29 วรรคสอง กำหนดให้รัฐบาลของประชาชนในระดับต่างๆ จะต้องดำเนินการมาตรการปกป้องภูมิภาคที่มีระบบนิเวศวิทยาธรรมชาติประเภทต่างๆ ภูมิภาคที่มีการกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติของสัตว์ และพืชหายาก และใกล้สูญพันธุ์ ภูมิภาคที่อนุรักษ์แหล่งน้ำสำคัญ โครงสร้างทางธรณีวิทยาของวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ภูมิภาคที่มีชื่อเสียงเป็นโพรงถ้ำหิน ซากดึกดำบรรพ์กระจายอยู่ ร่องรอยของธารน้ำแข็ง ภูเขาไฟ น้ำพุร้อน ร่องรอยของประวัติศาสตร์มนุษย์ ต้นไม้เก่าแก่และมีค่า ห้ามมิให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่โดยเด็ดขาด

4) การมีส่วนร่วมของประชาชน สาธารณรัฐเกาหลีมีการกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับอุทยานธรณี ไว้ใน NP Act 2016 โดยมาตรา 36-3 (1) กำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สำหรับประเทศญี่ปุ่น ไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับอุทยานธรณีไว้โดยตรง แต่มีบทบัญญัติ มาตรา 9-19 ของ NPA 1957 กำหนดให้การจัดทำแผนการจัดการต้องรับฟังความคิดเห็นของจังหวัดที่เกี่ยวข้อง และสภาท้องถิ่น สำหรับสหราชอาณาจักร การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ตาม NPAC Act 1949 มาตรา 11A กำหนดให้การดำเนินการที่เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ใน (1) ของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ จะต้องส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นภายในอุทยานแห่งชาติ จะต้องมิได้แทนของประชาชนในสภาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น สภาเทศา (County Council) สภาเขต (District Council) สภาชุมชน (Community Council) ซึ่งจัดเป็นหน่วยงานท้องถิ่น (Local Authority) ทำหน้าที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นภายในอุทยานแห่งชาติ สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน ตาม EPL RPC 2014 ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยานธรณีของประชาชนไว้โดยตรง

จิตาพร พิศลยบุตร โตะวิเศษกุล จรัส เล็งวิทยา ธนภฤต วรณัชชากุล และสราวุธ เบญจกุล

แต่ในมาตรา 53 วรรคสอง กำหนดให้หน่วยงานต้องเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน และอำนวยความสะดวกให้พลเมือง บุคคลตามกฎหมาย และองค์กรอื่น ในการมีส่วนร่วมและกำกับดูแลการทำงานคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม

5) งบประมาณรายได้ สาธารณรัฐเกาหลี มีการกำหนดเรื่องของการเฉลี่ยเงินคืนให้แก่องค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการอุทยานธรณีไว้ใน มาตรา 36-7 ของ NP Act 2016 สำหรับประเทศญี่ปุ่น ตาม NPA 1957 มาตรา 56 กำหนดให้รัฐสนับสนุนงบประมาณ สำหรับสหราชอาณาจักร ตาม NPAC Act 1949 มาตรา 100 กำหนดให้รัฐสภาพัฒนการงบประมาณสำหรับ (ก) ค่าใช้จ่ายภายใต้พระราชบัญญัตินี้ของกระทรวงการผังเมือง และกระทรวงเกษตร ประมง และอาหาร (ข) การเพิ่มขึ้นใดๆ อันเนื่องมาจากบทบัญญัตินี้ในจำนวนเงินที่ต้องจ่ายภายใต้บทบัญญัติส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น ค.ศ. 1948 สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน ตาม EPL RPC 2014 ไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับงบประมาณรายได้ ของอุทยานธรณีไว้โดยเฉพาะ มีเพียงมาตรา 8 ของกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2014 ฉบับนี้ ที่กำหนดให้รัฐบาล เพิ่มงบประมาณ ในการคุ้มครองและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการป้องกันและควบคุมมลพิษ และภัยพิบัติสาธารณะอื่นๆ และปรับปรุงประสิทธิภาพของกองทุนงบประมาณ

6) การใช้ประโยชน์ สาธารณรัฐเกาหลี ตาม NP Act 2016 มาตรา 2-4-4 กำหนดให้การคุ้มครองอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ของอุทยานธรณี เพื่ออุตสาหกรรมด้านการศึกษา อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว และอื่นๆ และการใช้ประโยชน์ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดตกลงกันไว้ สำหรับประเทศญี่ปุ่น มี NPA 1957 มาตรา 23 กำหนดอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องอุทยานแห่งชาติ โดยเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อม ในส่วนที่เกี่ยวข้องอุทยานเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง เป็นอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ซึ่งอยู่ภายในเขตพื้นที่พิเศษ หรือเขตอุทยานทางทะเล ให้เป็นไปตามแผนอุทยาน (Park Plan) เมื่อจำเป็น โดยเฉพาะ เพื่อการป้องกันทัศนียภาพที่สวยงาม หรือภูมิทัศน์ของอุทยานที่เกี่ยวข้อง และใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม สำหรับสหราชอาณาจักร การใช้ประโยชน์ต้องเป็นไปตาม NPAC Act 1949 เพื่อการส่งเสริมโอกาสสำหรับความเข้าใจ และเพื่อการนันทนาการ ตามมาตรา 5 (1) (ข) สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน ตาม EPL RPC 2014 มาตรา 7 กำหนดให้ รัฐสนับสนุนการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การพัฒนา และการประยุกต์ใช้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม อำนวยความสะดวกเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของวิทยาศาสตร์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การใช้ประโยชน์จึงเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้วย

7) บทลงโทษ สาธารณรัฐเกาหลี NP Act 2016 มาตรา 36-8 มีบทลงโทษ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการใดๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุทยานธรณี และกำหนดโทษปรับไว้ในมาตรา 86 (1) 5-2

สำหรับประเทศญี่ปุ่น ในส่วนที่ 4 มาตรา 82-90 ของ NPA 1957 ซึ่งมีทั้งโทษจำคุก และโทษปรับ สำหรับ สหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติว่าด้วยอุทยานแห่งชาติและการเข้าถึงพื้นที่ธรรมชาติ ค.ศ. 1949 มาตรา 107 ไม่ได้มีบทลงโทษจำคุก หรือโทษปรับ แต่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน หากมีการฝ่าฝืน มาตรา 20 มาตรา 46 และมาตรา 70 ของพระราชบัญญัตินี้ สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 64 ของ EPL RPC 2014 กำหนดให้ ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากมลภาวะสิ่งแวดล้อม และการทำลายระบบ นิเวศ จะต้องรับผิดชอบทางละเมิด ตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของสาธารณรัฐ ประชาชนจีน

สรุปและอภิปรายผล

จากการการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีของประเทศไทย โดยการ ค้นคว้าเอกสาร เปรียบเทียบกับต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ ข้อค้นพบว่า การบริหารจัดการอุทยานธรณี เป็นรูปแบบการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการ อนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติ สำหรับอุทยานธรณีในเขตอุทยานแห่งชาติ เป็นเพียงการบริหารจัดการพื้นที่ใน เขตอุทยานแห่งชาติ ให้เหมาะสมกับลักษณะของพื้นที่ ไม่ได้มีสถานะทางกฎหมาย ดังเช่น วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ จึงไม่ขัดต่อมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ด้วยพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ไม่ได้ทำให้เกิดการเพิกถอนพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแต่ อย่างไม่เป็นเพียงการกำหนดขอบเขต เพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมกับลักษณะของพื้นที่ที่ แตกต่างจากพื้นที่โดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ ช่วยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รู้ถึงขอบเขต ดำเนินการคุ้มครองบำรุงดูแลรักษา และบริหารจัดการ รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งทางธรณีวิทยาได้ อย่างเหมาะสม คงอยู่ตกทอดไปยังคนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป ตามหลักการว่าด้วยมรดกของ มวลมนุษยชาติ (Common Heritage of Mankind) อีกทั้งจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่าสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักร ต่างก็มีอุทยาน ธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยไม่ทำให้สถานภาพของอุทยานแห่งชาติอันเป็นที่ตั้งของอุทยานธรณี นั้น ถูกเพิกถอนแต่อย่างใด โดยเฉพาะสาธารณรัฐเกาหลี มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับอุทยานธรณี ไว้ใน พระราชบัญญัติอุทยานทางธรรมชาติ ค.ศ. 2016 ไว้เฉพาะด้วย จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า พระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ครอบคลุมถึง การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครองและ บำรุงรักษาอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางธรณีวิทยา ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน อีกทั้งการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติต้องอาศัยหน่วยงาน ผู้มีความรู้

จิตาพร พิศลยบุตร โตะวิเศษกุล จรัส เล้งวิทยา ธนภฤต วรณัชชากุล และสราวุธ เบญจกุล

ความเชี่ยวชาญทางธรณีวิทยา และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย แผนการจัดการอุทยานธรณี ต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแผนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อปกป้องแหล่งมรดกทางธรณีวิทยาในพื้นที่อุทยานธรณีให้คงอยู่ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน การดำเนินงานต่างๆ ของรัฐ ต้องอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีฐานอำนาจตามกฎหมายมารองรับเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการได้ถูกต้อง กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

ในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณี ต้องคำนึงถึงทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุทยานธรณี ได้แก่ หลักการว่าด้วยมรดกของมวลมนุษยชาติ หลักการกระทำเพื่อป้องกัน (Prevention Act) หลักอำนาจอธิปไตยและหน้าที่ของรัฐในการรักษาสิ่งแวดล้อม (Sovereignty and Function of State) หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หลักการบริหารจัดการทรัพยากรร่วม บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบชุมชนมีส่วนร่วม (Common Pool Resources) และหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Gesetzmaessigkeit) หรือหลักความผูกพันต่อกฎหมาย มาเชื่อมโยง เพื่อพัฒนาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอุทยานธรณี โดยผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ควรแก้ไขเพิ่มเติมใน 5 ประการ คือ

1) บทบัญญัตินิยามความหมายของอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

การกำหนดนิยามความหมายของ อุทยานธรณี ต้องคำนึงถึงหลักการว่าด้วยมรดกของมวลมนุษยชาติ กำหนดลักษณะของเขตพื้นที่เป็นแหล่ง (Site) ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อสามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกับพื้นที่อื่นโดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ ตามแนวคิดการอนุรักษ์ธรรมชาติที่มีความโดดเด่นทางธรณีวิทยาอันเป็นมรดกทางธรณีวิทยาให้ชัดเจน สามารถควบคุม และรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งทางธรณีวิทยาได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้นักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รู้ถึงขอบเขตของพื้นที่อุทยานธรณี สามารถดำเนินการคุ้มครองบำรุงดูแลรักษา และบริหารจัดการได้เหมาะสมกับพื้นที่ ส่งผลให้มรดกทางธรณีวิทยาในพื้นที่อุทยานธรณี สามารถคงอยู่ตกทอดไปยังคนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

2) องค์ประกอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติกับการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากกรมทรัพยากรธรณี ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางธรณีวิทยาร่วมกำหนดนโยบาย การจัดการ แผนการจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

ในการบริหารจัดการอุทยานธรณีให้มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน ต้องอาศัยหน่วยงาน ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางธรณีวิทยา

มาร่วมในการบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และคำนึงถึงหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) มาเชื่อมโยง ในการกำหนดนโยบาย แผนการจัดการ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) การคุ้มครอง บำรุง ดูแล รักษา การบริหารจัดการอุทยานธรณี การมีส่วนร่วมของประชาชน และอำนาจหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่

เพื่อปกป้องแหล่งมรดกทางธรณีวิทยาในพื้นที่อุทยานธรณีให้คงอยู่ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ตกทอดไปยังคนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป การบริหารจัดการอุทยานธรณีสามารถปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแผนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละยุค อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) และหลักการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมแบบประชาชนมีส่วนร่วม (Common Pool Resources) ตามแนวคิดในการจัดการทรัพยากรร่วม (Elinor Ostrom, 1990, หน้า 90-102) ในการคุ้มครอง บำรุง ดูแล รักษา การบริหารจัดการอุทยานธรณี ควรพัฒนากฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติม ให้มีการดำเนินการกำหนดขอบเขตพื้นที่ แผนที่ แนวเขตของอุทยานธรณีในพื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยการจัดทำแผนบริหารจัดการ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยานธรณี สามารถเสนอความต้องการเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน การเข้าใช้ประโยชน์ หรือการประกอบกิจกรรมต่างๆ โดยการกำหนดจัดทำแผนดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

4) การกำหนดเกี่ยวกับรายได้เพื่อการบำรุงรักษาอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

ตามหลักการกระทำเพื่อป้องกัน (Prevention Act) เป็นหลักการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีเหตุผลมาจากความเชื่อว่าการป้องกันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่พึงกระทำ รัฐพึงกำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการจัดเก็บรายได้ จัดสรรรายได้งบประมาณเพื่อการบำรุงรักษาในพื้นที่อุทยานธรณีไว้โดยตรง เพื่อป้องกันการเกิดความเสียหายและสูญเสียของแหล่งธรณีวิทยา

5) การกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษา วิจัย เรียนรู้ ความหลากหลายทางธรณีวิทยา ในแหล่งพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

เมื่อคำนึงถึงหลักการว่าด้วยมรดกของมวลมนุษยชาติ (Common Heritage of Mankind) สิ่งแวดล้อมถือเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ ดังนั้น ทุกคนจึงควรมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อุทยานธรณีเป็นแหล่งให้ความรู้ทางธรณีวิทยา จึงควรกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อุทยานธรณีให้ชัดเจน ไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ แนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อบริหารจัดการอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ดังต่อไปนี้

1) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดนิยามความหมายของ “อุทยานธรณี” โดยแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

มาตรา 4 “อุทยานธรณี” หมายความว่า พื้นที่ที่มีสภาพทางธรรมชาติทางธรณีวิทยา อันเป็นแหล่งอนุรักษ์ทางธรณีวิทยา หรือมีคุณค่าทางวิชาการด้านธรณีวิทยา รวมถึงคุณค่าทางโบราณคดี หรือนิเวศวิทยา หรือวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่นั้น เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ หรือท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา หรือนันทนาการของประชาชน

2) แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 10 องค์ประกอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ กำหนดเพิ่มเติมให้อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี เป็นผู้แทนหน่วยงานร่วมเป็นคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ร่วมกำหนดนโยบายและแผนการจัดการอุทยานธรณี กำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ในด้านของอุทยานธรณี และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ในด้านของอุทยานธรณี ทำให้สามารถบริหารจัดการอุทยานธรณีได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3) แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติตาม มาตรา 16 (1) เพื่อให้คณะกรรมการมีอำนาจ ในการกำหนดนโยบายการจัดการอุทยานธรณี นำไปสู่การจัดทำแผนบริหารจัดการของพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติสามารถนำมาใช้กับอุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ทำให้สามารถบริหารจัดการอุทยานธรณีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

4) แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดเพิ่ม หมวด 1/2 อุทยานธรณี และมาตรา 25/1 ในการคุ้มครองบำรุงดูแลรักษา และการบริหารจัดการอุทยานธรณี จัดให้มีแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีแต่ละแห่ง กำหนดขอบเขตพร้อมแผนที่แสดงรายละเอียด และแนวเขตการจัดการพื้นที่ เพื่อเสนออธิบดีกรมทรัพยากรธรณีให้ความเห็นชอบ ให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติที่มีหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่อุทยานธรณีนั้น ปิดประกาศแผนที่และแนวเขต และร่วมกับทรัพยากรธรณีจังหวัด ดำเนินการจัดการพื้นที่อุทยานธรณีให้เป็นไปตามแผนการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าว แผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณีต้องประกอบด้วย วิธีการดำเนินการ แนวทางการจัดการ และการกำกับดูแลการใช้พื้นที่ ทำให้สามารถบริหารจัดการอุทยานธรณีได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการอุทยานธรณี เมื่อคำนึงถึงหลักทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ อันอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ประชาชนควรมีส่วนร่วมเห็นชอบ ในแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานธรณี จึงควรกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ของผู้มีส่วนได้เสีย และประชาชนที่เกี่ยวข้อง เข้ามีส่วนร่วมในการแสดง

ความคิดเห็นต่างๆ ได้ทราบปัญหา อุปสรรค ต่อการเข้ามาใช้ประโยชน์ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ทำให้สามารถจัดทำแผนบริหารจัดการได้สอดคล้องเกิดประโยชน์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอุทยานธรณี

5) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 บรรคแรก มาตรา 32 (1) (3) (5) (6) และมาตรา 33 บรรคแรก เพื่อกำหนดเกี่ยวกับการเก็บค่าบริการ รายได้ การใช้งบประมาณ การจัดสรรแบ่งงบประมาณ การจัดการเงินที่เรียกเก็บได้ การจัดสรรแบ่งเงินที่เรียกเก็บได้แก่เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล อันเป็นที่ตั้งของอุทยานธรณีนั้น เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานหรือการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและฟื้นฟูอุทยานธรณี

6) แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 34 กำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานธรณี ในการเก็บจัดหาหรือรวบรวมพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์ไม้หรือพันธุ์สัตว์ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ หรือความหลากหลายทางธรณีวิทยา ในอุทยานธรณีเพื่อการศึกษาหรือวิจัย อันเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือความหลากหลายทางธรณีวิทยา จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ จากผลการศึกษาวิจัย ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือความหลากหลายทางธรณีวิทยา ในอุทยานธรณี เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคำหนดเรื่องการใช้ประโยชน์ของอุทยานธรณี ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ทำให้สามารถเข้าใช้ประโยชน์ในการศึกษา วิจัยเรียนรู้ ในแหล่งพื้นที่อุทยานธรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

7) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 35 และ มาตรา 35 (1) (2) และ (4) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจการใช้มาตรการทางปกครองเมื่อมีกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อมีการกำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่โดยการใช้มาตรการทางปกครองเป็นเครื่องมือป้องกันไม่ให้อุทยานธรณีถูกทำลาย สูญหาย เสียหาย

8) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 40 บรรคแรก กำหนดนำมาตรการทางแพ่ง การชดเชยค่าเสียหาย เพื่อให้ผู้ที่กระทำการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานธรณีต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐในการทำทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหายหรือเสียหายไปนั้น ในพื้นที่อุทยานธรณี

9) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 42 บรรคแรก และมาตรา 48 บรรคสอง โดยกำหนดนำมาตรการทางอาญามาใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด กำหนดความรับผิดทางอาญา เป็นการนำมาตรการทางอาญามาใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติที่กำหนดไว้ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานธรณี ได้รับอันตรายส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพหรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานธรณีหรือผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างรุนแรง

จิตาพร พิศลยบุตร โตะวิเศษกุล จรัส เล้งวิทยา ชนกฤต วรณัชชากุล และสราวุธ เบญจกุล

รายการอ้างอิง

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2561.

(2561, 20 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 51 ก. หน้า 6.

กมลินทร์ พินิจภูวดล, กิตติภูมิ เนียมหอม และร้อยโทพันธรรบ ราชพงศา. (2559). รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development). กรุงเทพฯ: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน).

กรมทรัพยากรธรณี. (2561). การประชุมสัมมนาหัตถ์จรรยาบรรณวิจัยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เรื่อง มหัตถ์จรรยาบรรณวิจัยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาอุทยานธรณีโลก สตูล, 26 กรกฎาคม 2561 ณ โรงแรมเดอะ เบอร์คลีย์ ประตูน้ํา. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี.

กรมทรัพยากรธรณี. (2555). แนวทางการจัดตั้งอุทยานธรณี. กรุงเทพฯ: สำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กองธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี. (2544). ธรณีวิทยาประเทศไทย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. กรุงเทพฯ: กองธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี.

กองอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรธรณี. (2557). แนวทางการอนุรักษ์ทางธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณี. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรธรณี.

ชัยชนา คำชา. (2555). แนวทางการนำเสนอแหล่งอนุรักษ์ธรณีวิทยา อุทยานธรณีให้มีความน่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี, 2555.

ปวิศร เลิศธรรมเทวี. (2559). สิทธิด้านสิ่งแวดล้อมกับรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

พงษ์ศิริ จิตบาน และพรชัย เลื่อนจวี. (2560). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย. วารสารการเมืองการปกครอง, 7(1), 134-151.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562, 29 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก. หน้า 145.

ธนธิ์ สีแก้ว และยุทธ ศรศักดิ์. (2559). การศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่อุทยานแห่งชาติตะรุเตาเป็นอุทยานธรณี. กรุงเทพฯ: สำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี.

วิเชียร รุจิธารกุล. (2557). บทบาทและกลไกภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย. คุญ์นิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ศุภมิตร จันทะคาม. (2559). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2559 (ตุลาคม 2558-กันยายน 2559) เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาปรากฏการณ์ใหม่ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพยากรธรณีเขต 2 (ขอนแก่น) กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- อุทยานธรณีโคราช. (2560). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งธรณีวิทยา แหล่งอนุรักษ์ธรณีวิทยาหรืออุทยานธรณีจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: อุทยานธรณีโคราช.
- Brocx, M., & Semeniuk, V. (2007). Geoheritage and geoconservation—history, definition, scope and scale. *Journal of the Royal Society of Western Australia*, 90, 53-87.
- Chakraborty, A. Cooper, M., & Chakraborty, S. (2015). Geosystem as a Framework for Geoconservation: The Case of Japan's Izu Peninsula Geopark. *Geoheritage*, 7, 351-363.
- English Riviera Geopark. (2019). *Site Protection*. Retrieved May 25, 2019, from <http://www.englishrivierageopark.org.uk>
- Environmental Protection Law of the People's Republic of China 2014*, (สาธารณรัฐประชาชนจีน). (2014). Retrieved July 20, 2019, from [https:// www.chinadialogue.net /Environmental Protection-Law-2014-eversion.pdf](https://www.chinadialogue.net/Environmental-Protection-Law-2014-eversion.pdf)
- National Parks and Access to The countryside Act 1949*, (สหราชอาณาจักร). (1949). Retrieved July 20, 2019, from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/12-13-14/97/data.pdf>
- Natural Parks Act 1957*, (ประเทศญี่ปุ่น). (1957). Retrieved July 20, 2019, from [https://www.env.go.jp /en /laws/nature/index.html](https://www.env.go.jp/en/laws/nature/index.html)
- Natural Parks Act 2016*, (สาธารณรัฐเกาหลี). (2016). Retrieved July 20, 2019, from https://www.elaw.klri.re.kr/kor_service/lawDownload
- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The evolution of institutions for collective action*. UK: Cambridge University Press.
- Xiao, K. Wahid, U., Momotaz, N., & Nihei, T. (2018). Reviewing Establishment of Legal System for Geoparks in China. *Landscape Architecture and Regional Planning*, 3(1), 16-22.